

DE KWESTIE

„Mega-windturbines worden nu als hagelslag over de Nederlandse landschappen uitgestrooid. Maar we lezen in de Nota Ruimte geen woord over deze aanpak, die desastreus is voor de ruimtelijke kwaliteit”, stelt De Zeeuw.

FOTO ANP/HH

OPINIE Friso de Zeeuw

Keijzer niet geholpen met valreepnota De Jonge

Afzwaaiend (demissionair) minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening Hugo de Jonge had niet op de valreep zijn voorontwerp Nota Ruimte moeten lanceren, vindt Friso de Zeeuw. „Met dit onrealistische stuk haastwerk loopt hij zijn opvolger Mona Keijzer voor de voeten.”

Een week voor de wissering van de politieke wacht stuurde demissionair minister Hugo de Jonge nog snel een voorontwerp Nota Ruimte de wereld in. De rijksoverheid pakt na 25 jaar stilte haar taak in de ruimtelijke inrichting van Nederland weer op. Dat is hard nodig in het licht van alle ruimtevrage opgaven die elkaar de komende decennia verdringen. Het gaat om een enorme woningbouwopgave, investeringen in de energievoorziening, ruimte voor waterwerken en defensierreinen, aanpassingen aan de klimaatverandering, infrastructuur, bedrijventerreinen en transformaties in het landelijk gebied.

Geen dekkingsplan

Hoewel dus grote behoefte bestaat aan zo'n Nota Ruimte, had Hugo de Jonge dit belangrijke beleidsstuk aan zijn opvolgster over moeten laten. De nota die nu voorligt, ademt haastwerk, is onevenwichtig en is op onderdelen niet realistisch.

Een groot bezwaar tegen de ambities is dat het een raadsel is waar het geld vandaan moet komen om ze te bekostigen. Erger nog: de financiële paragraaf ontbreekt volledig. Niemand verwacht een uitgebreid dekkingsplan, maar het feit dat elke financiële indicatie ontbreekt, reduceert de nota in feite tot het vrijblijvend inkleuren van landkaarten.

De huidige plannen voor de grootschalige woningbouw tot 2040 kampen nu al met een te

kort van €39 miljard, inclusief de benodigde infrastructuur. Dat heeft dus alleen betrekking op omvangrijke woningbouwplannen die al in de pijp lijn zitten. Het grootste deel van deze publieke investeringen zal van de rijksoverheid moeten komen. Ter vergelijking: het relevante beschikbare budget in de nieuwe kabinetsperiode bedraagt €1,5 miljard per jaar. Daarnaast komen nog de publieke kosten van nieuw aangegeven woongebieden, infrastructuur, de wateropgave en de transformatie van het landelijk gebied.

Foute volgorde

Bij de aanwijzing van die nieuwe grote woningbouwlocaties stuiten we op onbegrijpelijke keuzes. Bijvoorbeeld wel in Limburg met een matige woningmarkt, maar niet Noord-Holland-Noord waar de woningen niet zijn aan te slepen. De Nota Ruimte wil Zuid-Limburg een enorme economische boost geven. Je zou op zijn minst een

deugdelijke ruimtelijk-economische analyse en een daarop gebaseerd structuurbeeld verwachten, maar die is nog niet beschikbaar. Dat komt later en dat is dus de foute volgorde. Het idee van een maakbare economie is sowieso twijfelachtig.

De Nota Ruimte staat bol van termen als 'water en bodem sturend'. Dit sturingsprincipe is in de basis zinvol, maar dreigt door te slaan in nieuwe verbodsbepalingen en kostenverhogende geboden.

Ruimtelijke kwaliteit krijgt terecht aandacht in de nota. Maar waar het rijksbeleid daar concreet iets aan kan doen, blijft actie achterwege. Zo worden mega-windturbines nu

als hagelslag over de Nederlandse landschappen uitgestrooid. Maar we lezen geen woord over deze aanpak, die desastreus is voor de ruimtelijke kwaliteit.

Andere accenten

Hugo de Jonge ziet het voorontwerp Nota Ruimte als 'overdrachtsdossier' voor zijn opvolgster. Door dat in de vorm van officieel publiek beleidsstuk te doen, loopt hij Mona Keijzer voor de voeten, want die wil ongetwijfeld andere accenten leggen.

Intussen verkeren allen die met de inrichting van ons land te maken hebben in de onduidelijke situatie over de inhoudelijke betekenis van dit incomplete werkstuk. Met wat meer (politieke) zelfbeheersing had Hugo de Jonge deze onwenselijke situatie kunnen vermijden.

Friso de Zeeuw is adviseur gebiedsontwikkeling en emeritus hoogleraar TU Delft

door
Theo
Besteman

IN HET VIZIER

Groene verdorring

Het hing al in lucht. Tijdens bezoeken aan bouwplaatsen voor een hoogspanningsstation, een fabriek voor biobrandstoffen en de immense waterstofinstallatie in Rotterdam voelde je als verslaggever dat er iets mis was. Nog wel ronkende pr-taal over verwachte doelen en investeringen in die nieuwe economie. Weg van kolen, olie en gas. Op naar duurzaam. Maar aan de lichaamstaal van personeel merkte je dat de rem erop ging. Hun bazen hadden budgetten beperkt.

Als verslaggever vaar je in noodweer naar een kilometers groot windturbineveld voor de kust. De funderingspalen reiken als een geplant bos zover als je kunt zien. Er is nog geld, deze turbines worden afgebouwd. Maar talloze projecten van de tekentafel zijn gepauzeerd. Zelfs in de Groningse Eemshaven, waar je afgelopen jaren de dikke ambitieclaims over schone waterstof van de bedrijfsterreinen vol geplande projecten kon schrapen, voel je: de schwung raakt uit al die hemelbestormende plannen.

Afgelopen week biechtte demissionair minister Jetten (Klimaat en Energie) op dat de bejubelde 270 kilometer lange ondergrondse leiding van Moerdijk via Chemelot in Limburg naar het Ruhrgebied in Duitsland vier jaar vertraagd wordt. Die werd letterlijk de 'ruggengraat' van de industrie genoemd. Maar ondernemers met duurzame plannen moeten wachten. De harde economische realiteit van hogere rentes, inflatie en kosten haalt groene dromen in. Pro-

Je voelt de schwung uit de plannen raken

jecten voor duurzame energie vertragen, ook omdat ze te veel stikstof dreigen uit te stoten.

We zijn beland, zegt een ontwikkelaar, in de volgende golf met projecten die het niet halen. Lopend naast uitvoerders op een bouwplaats van een net wel geopend netwerkstation is het hen zwaar te moede. Ja, met dit station – drie voetbalvelden groot – is er extra stroomcapaciteit voor bijvoorbeeld tuinders. En kan de geplande woonwijk verderop gebouwd worden. Maar hier is wel acht jaar over gedaan. De volgende projecten zijn te duur.

Ook stopten energiebedrijven de aanleg van drie grote warmtenetten. Ze zijn wel begonnen met de aanleg, de inkooprijzen van staal en koper schoten echter – net als de kosten voor personeel – omhoog. Uiteindelijk bleken ze te duur voor Vattenfall en Eneco. Dinsdag 'pauzeerde' Shell, dat vorig jaar \$312 miljard omzet boekte, zijn biobrandstoffabriek.

Donderdag volgde weer een sof. Regionale overheden erkennen dat het niet lukt voldoende windmolens op land te bouwen, om volgens planning in 2030 extra groene stroom te leveren – om zo gas, kolen en olie te vervangen. In dit tempo komt de energietransitie in gevaar, erkennen de overheden.

De projectontwikkelaar op het bouwterrein had me die keiharde waarheid al zuchtend opgebiecht toen hij na de feestelijke opening van het hoogspanningsstation in zijn prijzige elektrische lease-auto vroegtijdig huiswaarts zoemde.